

REVERSIV TA'LIMNI OLIY TA'LIM AMALIYOTIDA AMALGA OSHIRISHNING DOLZARBLIGI.

Anvarov Alijon Uktamovich

Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti dotsenti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15749261>

ARTICLE INFO

Received: 24th June 2025

Accepted: 25th June 2025

Published: 26TH June 2025

KEYWORDS

reversiv ta'lim, oliy ta'lim, faol o'qitish usullari, teskari dars, kasbiy kompetensiyalar, talabaga yo'naltirilgan yondashuv, interaktiv ta'lim, tanqidiy tafakkur, ta'lim innovatsiyalari.

ABSTRACT

Mazkur maqolada zamonaviy oliy ta'lim amaliyotiga reversiv (teskari) ta'limni joriy etishning dolzarbligi tahlil qilinadi. An'anaviy, o'qituvchi markazli yondashuvdan talabaga yo'naltirilgan, interaktiv o'quv modeli tomon o'tish bugungi kundagi ta'lim tizimi rivojlanishining muhim yo'nalishi sifatida e'tirof etilmoqda. Reversiv ta'lim orqali talabalarda kasbiy kompetensiyalar, tanqidiy va ijodiy tafakkur shakllanadi, bilimlarni faol o'zlashtirishga erishiladi. Shuningdek, maqolada «teskari dars», loyihaviy hamda muammoli o'qitish kabi innovatsion yondashuvlarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish zaruriyati asoslab berilgan. Keltirilgan xulosalar O'zbekiston oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishga doir milliy va xalqaro strategik hujjatlar bilan hamohangdir.

XXI asrda jamiyat taraqqiyotining jadal sur'atlari, axborot texnologiyalarining keng joriy etilishi, kasbiy faoliyatga qo'yilayotgan zamonaviy talablar oliy ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni talab qilmoqda. An'anaviy bilim uzatishga yo'naltirilgan ta'lim shakllari endi zamonaviy talabalarning ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, **reversiv ta'lim** konsepsiyasini oliy ta'lim amaliyotiga joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Reversiv ta'lim – bu o'quvchi markaziga asoslangan, talabaning faol ishtiroki va mustaqil bilim olishiga tayanadigan zamonaviy pedagogik yondashuvdir. Mazkur modelda an'anaviy dars jarayoni o'zgartiriladi: darsgacha tayyorgarlik mustaqil amalga oshiriladi (ma'ruza, video, materiallar ko'rinishida), dars vaqtida esa muammoli topshiriqlar, tahlil, munozara va loyihalar orqali chuqur o'zlashtirish amalga oshiriladi [1].

Reversiv ta'limning asosi sifatida quyidagi ilmiy pedagogik tamoyillar ajralib turadi:

- Konstruktivizm– bilimlar tayyor emas, balki subyekt tomonidan quriladi;
- Faoliyatga asoslangan ta'lim – o'rganish faoliyat orqali amalga oshiriladi;
- Kompetensiyaviy yondashuv – natija bilim emas, balki amaliy ko'nikma va tayyorgarlik darajasidir.

¹ Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. ISTE.

Reversiv ta'lim modeli talabani bilimlarni chuqur o'zlashtirishga, mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishga, shuningdek, kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishga yordam beradi [2]. Bu model orqali quyidagi yutuqlarga erishish mumkin:

- **Talabani subyektiv pozitsiyasini kuchaytiradi** – ya'ni, talaba o'quv jarayonida passiv emas, faol ishtirokchi bo'ladi [3];
- **Kritik va ijodiy tafakkurni rivojlantiradi** – o'zaro muloqot, tahlil va muammoli topshiriqlar asosida mustaqil fikr paydo bo'ladi [4];
- **Ko'nikmalar va kompetensiyalar shakllanishiga zamin yaratadi** – talaba nazariy bilimni amaliyot bilan bog'laydi, loyihalar ishlab chiqadi;
- **Darsni shaxslashtirish imkonini beradi** – har bir talaba o'z sur'atida tayyorlanadi, dars vaqtida o'ziga mos faoliyat tanlaydi.

Reversiv ta'lim modeli oliy ta'limda ayniqsa samarali bo'lib, tibbiyot, texnika, arxitektura va til o'rgatish kabi yo'nalishlarda keng qo'llanishi mumkin. Ayniqsa, **kasbiy yo'naltirilgan fanlar** (masalan, "Gigiena", "Klinik tahlil", "Ijtimoiy sog'liqni saqlash" va b.) doirasida laboratoriya topshiriqlari, amaliy holatlar, keys-metod, rolli o'yinlar bilan integratsiyalashgan reversiv ta'lim yuqori natija beradi [5].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2030 yilgacha mo'ljallangan Oliy ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi" hamda "Ta'lim sifati bo'yicha davlat dasturi"da qayd etilganidek, talabalar bilimlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali oshirish zarurati ushbu modelning dolzarbligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, reversiv ta'lim modeli zamonaviy ta'limda talabaga yo'naltirilgan, interaktiv va kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar asosini tashkil etadi. Oliy ta'limda ushbu modelni qo'llash orqali talabalar bilimlarni chuqur va faol o'zlashtiradi, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantiradi, shuningdek, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini shakllantiradi. Bu esa milliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishda muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

Reversiv ta'lim (teskari o'qitish modeli) bugungi kunda zamonaviy oliy ta'lim tizimida yuqori samaradorlikka ega bo'lgan interaktiv va innovatsion yondashuvlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Mazkur model an'anaviy bilim uzatishga asoslangan o'quv jarayonidan farqli o'laroq, talabani bilim egallashning faol sub'ekti sifatida shakllantirishga yo'naltirilgan.

Reversiv ta'lim modeli orqali:

- **Talabalar bilimlarni tayyor holatda emas, balki mustaqil izlanish va amaliy faoliyat asosida egallaydi**, bu esa ularning chuqur o'zlashtirishi, mustaqil fikrlashi va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi;
- **Ta'lim oluvchilarda refleksiya, tahliliy tafakkur va kasbiy mas'uliyat hissi rivojlanadi**, bu esa ularning professional shakllanishiga asos bo'ladi;
- **Zamonaviy raqamli resurslar, video-ma'ruzalar, onlayn platformalar yordamida darsdan oldingi tayyorgarlik samarali tashkil etiladi;**

² Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. *ASEE National Conference*.

³ Klarin, M. V. (2020). *Innovatsion ta'lim modellari*. Moskva: Ma'rifat.

⁴ Mazur, E. (1997). *Peer Instruction: A User's Manual*. Prentice Hall.

⁵ Ibragimov G. (2021). Raqamli transformatsiya sharoitida interfaol ta'lim metodlari. // *Pedagogika va psixologiya*, №2(88), 43–48.

- Dars vaqtida esa real hayotiy vaziyatlar, keyslar, rolli o'yinlar, guruhli muhokamalar va loyiha asosida ishlash orqali bilimlar mustahkamlanadi;
- Ta'lim jarayoni shaxsga yo'naltirilgan bo'lib, har bir talabaning qiziqishi, bilim darajasi va o'quv sur'atiga mos yondashuvni ta'minlaydi^[6].

O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, **kompetensiyaviy yondashuvni amalda ro'yobga chiqarish**, shuningdek, talabalarni xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tayyorlash maqsadida reversiv ta'lim yondashuvini keng joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Reversiv ta'limning muvaffaqiyatli tatbiqi:

- o'qituvchilarning yangi pedagogik texnologiyalarni egallashi,
- dars materiallarining multimedia shakllarda ishlab chiqilishi,
- talabalar bilan samarali teskari aloqa o'rnatilishi,
- akademik mustaqillik va o'z-o'zini boshqarish madaniyatining shakllanishi bilan chambarchas bog'liqdir.

Shunday qilib, reversiv ta'lim modeli nafaqat ta'lim sifatini oshirishga, balki oliy ta'lim tizimining butunlay yangilanishiga, innovatsion yondashuvlarning keng qo'llanilishiga ham asos bo'ladi. Bu modelni uzluksiz tatbiq etish orqali, biz har tomonlama yetuk, zamonaviy fikrlovchi, ijodkor va mas'uliyatli mutaxassislarni tayyorlashga erishamiz.

Foydalanilgan adaboyotlar ro'yxati:

1. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. ISTE.
2. Bishop, J. L., & Verleger, M. A. (2013). The flipped classroom: A survey of the research. *ASEE National Conference*.
3. Klarin, M. V. (2020). *Innovatsion ta'lim modellari*. Moskva: Ma'rifat.
4. Mazur, E. (1997). *Peer Instruction: A User's Manual*. Prentice Hall.
5. Ibragimov G. (2021). Raqamli transformatsiya sharoitida interfaol ta'lim metodlari. // *Pedagogika va psixologiya*, №2(88), 43–48.
6. Uktamovich, A. A. (2025). TIBBIY TA'LIM TALABALARIDA REVERSIV O'QITISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANGAN HOLDA KASBGA YO'NALTIRILGAN CHET TILI KOMPETENTSIYASINI SHAKLLANTIRISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(7), 266-269.

⁶ Uktamovich, A. A. (2025). TIBBIY TA'LIM TALABALARIDA REVERSIV O'QITISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANGAN HOLDA KASBGA YO'NALTIRILGAN CHET TILI KOMPETENTSIYASINI SHAKLLANTIRISH. *MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS*, 1(7), 266-269.